

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

**МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ»**

Освітній рівень другий рівень вищої освіти - магістр
Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 225 «Медична психологія»

Автор: канд. психол. наук, доцент Литвинова Л.В.

Затверджено на засіданні кафедри загальної і медичної психології

Протокол № 2 від «12» вересня 2024 року

Завідувач кафедри загальної
і медичної психології,
професор

Матяш М.М.

Тема № 1. **Предмет та завдання психології особистості. Методологія та методи психології особистості.**

(лекційне заняття – 2 години)

Мета лекції: *Розкрити предмет та завдання психології особистості. Проаналізувати методологічні основи та показати методи психології особистості в системі різних класифікацій.*

План лекції:

1. Місце психології особистості в системі наук про людину (історичний огляд).
2. Предмет та об'єкт психології особистості.
3. Психологія особистості як галузь психології. Структура та завдання психології особистості.
4. Основні теоретичні напрямки сучасної зарубіжної та вітчизняної психології особистості.
5. Методологічні та теоретичні принципи дослідження особистості (принцип системності, цілісності, детермінізму й розвитку).
6. Основні положення щодо природи людини: свобода-детермінізм, реальність-іраціональність, холізм-елементалізм, змінність-незмінність, суб'єктивність-об'єктивність.
7. Методи психології особистості: генетико-моделюючий метод, метод спостереження, анкетні методи, тощо.
8. Завдання та функції психодіагностичного дослідження.
9. Основні вимоги та умови використання тестів як засобів дослідження.
10. Експериментальні методи та етапи їх реалізації. Види експерименту.

Ключові поняття: науковий підхід, предмет психології особистості, об'єкт психології особистості, завдання психології особистості, теоретичні методи психології особистості, емпіричні методи психології особистості, методологічні принципи психології особистості.

Тема № 2. **Психодинамічний, біхевіористичний та соціально-когнітивний підходи до дослідження особистості.**

(лекційне заняття – 2 години)

Мета лекції: *Проаналізувати основні теоретичні підходи (психодинамічний, біхевіористичний та соціально-когнітивний) до розуміння особистості як системи взаємопов'язаних ідей і принципів.*

План лекції:

1. Основні положення ортодоксального психоаналізу щодо природи людини (З. Фройд).
2. Перегляд психодинамічної теорії в індивідуальній психології А.Адлера та аналітичній психології К. Юнга.
3. Теорія розвитку особистості Е.Еріксона.
4. Конституціональна психологія (Е. Кречмер, К. Шелдон).
5. Радикально-гуманістичний психоаналіз та теорія особистості Е.Фромма.
6. Соціокультурний підхід К. Хорні.
7. Основні положення Б. Скіннера щодо природи людини.
8. Основні принципи соціально-когнітивної теорії А. Бандури.
9. Теорія соціального навчання Дж. Роттера, основні концепції та принципи.
10. Структурна теорія рис особистості Р. Кеттела, Г.Айзенка, Г. Олпорта і Дж.Келлі. Типи конструктів. Формальні властивості конструктів.
11. Теорія навчання (Е. Торндайк, Б. Скіннер).
12. Теорія поля (К. Левін).
13. Когнітивний підхід до становлення і розвитку особистості (Ж. Піаже, Дж. Келлі).

Ключові поняття: особистість, теорія особистості, психодинаміка, біхевіоризм, соціальний когнітивізм, ідеї психології особистості, принципи психології особистості.

Тема № 3. Структура особистості. Особистість та її життєвий світ.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета лекції: *Розкрити основні структурні концепції та охарактеризувати феноменологію внутрішнього світу особистості.*

План лекції:

1. Структурні концепції особистості.
2. Структури особистості, розроблені Л. С. Виготським, Г.С. Костюком, О.М. Леонтьєвим, С.Л. Рубінштейном, К.К. Платоновим та ін.).
3. Інтраіндивідуальна, інтеріндивідуальна і метаіндивідуальна підсистеми структури особистості (А.В. Петровський).

4. Центральний системоутворюючий компонент структури особистості: спрямованість (Л.І. Божович), динамічні смислові системи (Л.С. Виготський), ставлення (В.М. Мясищев), установки (Д.І. Узнадзе), диспозиції (В.А. Ядов) тощо.
5. Свідомість як синтез смислових, когнітивних і емоційно-вольових утворень особистості.
6. Життєва позиція особистості. Внутрішній світ. Переживання.
7. Психологічна сутність самосвідомості. Взаємозв'язок свідомості і самосвідомості особистості. Генезис самосвідомості.
8. Структура самосвідомості: когнітивний, емоційно-оцінний і вольовий компоненти.
9. Модель структури самосвідомості: самість і Я (К. Юнг).

Ключові поняття: поняття структури, структура особистості, свідомість, самосвідомість, генезис самосвідомості, внутрішній світ особистості.

Тема № 4. Індивідуально-типологічні властивості особистості.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета заняття: *Розкрити індивідуально-типологічні властивості особистості та показати їх роль у становленні індивідуальності людини.*

План лекції:

1. Індивідуально-типологічні властивості особистості та їх роль у становленні індивідуальності людини.
2. Темперамент і його властивості.
3. Психодинамічні особливості темпераменту: темп, загальна активність, емоційність.
4. Типи темпераменту.
5. Адаптивні можливості темпераменту.
6. Проблема формування індивідуального стилю діяльності особистості. Особистість і характер. Структура характеру.
7. Акцентуації характеру.
8. Вчинок як одиниця аналізу характеру особистості. Умови формування характеру.
9. Здібності особистості.
10. Задатки і здібності.
11. Обдарованість. Талант. Геніальність.
12. Творчі здібності особистості та їх розвиток.

Ключові поняття: індивідуальність, темперамент, характер, задатки, здібності, обдарованість, талант, геніальність.

Тема № 5. Психологічна допомога особистості як професійна діяльність лікаря -психолога.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета заняття: *Розкрити теоретичні та практичні основи психологічної допомоги особистості. Суть професійної діяльності лікаря-психолога.*

План лекції:

1. Психічне та психологічне здоров'я особистості.
2. Теоретичні та практичні основи психологічної допомоги особистості.
3. Розвиток психологічної допомоги як професії в Україні.
4. Основні напрями психологічної допомоги різним віковим категоріям.
5. Сучасні традиції у практиці надання психологічної допомоги та самодопомоги.
6. Мас-медіа як простір психологічної допомоги особистості.
7. Телефон довіри: організація, зміст та методика надання психологічної допомоги в сучасних вітчизняних умовах.
8. Психодіагностика особистості.
9. Психокорекційний та психотерапевтичний вплив на особистість.

Ключові поняття: психічне здоров'я, психологічне здоров'я, психологічна допомога, самодопомога, психодіагностика, психокорекція, психотерапевтичний вплив.

Рекомендована література:

Основна література:

1. Варій М.Й. Психологія особистості. [Електронний ресурс]: [навч. посібник для студ. вузів]. / М.Й. Варій. Режим доступу: [www. pidruchniki.ws](http://www.pidruchniki.ws)
2. Кацавець Р.С. Психологія особистості. Навчальний посібник. Київ :Алерта. 2021. 134 с.
3. Канавець Р. Психологія особистості: навчальний посібник. – К.: Алерта, 2022. 134 с.
4. Москалець В. П. Психологія особистості. Навчальний посібник. Ліра-К.: 2020. 364 с.
5. Папуча М. В., Наконечна М. М. Теоретичні основи психології особистості : навч. посіб. / М. В. Папуча, М. М. Наконечна. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. – 60 с.

Додаткова література:

1. Городнова Н.Н. Образ Я в структурі гендерної самосвідомості особистості// Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. Зб. наукових праць. №2. К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2005. С. С.5-11.
2. Заброцький М.М., Савченко О.М., Тичина І.М. Психологія особистості: навчальний посібник. – Житомир, 2005. – С. 149-187.
3. Католик Г. Психологія особистості (в схемах, презентаціях і таблицях): навчальний посібник / Галина Католик, Наталія Калька. - Львів: ЛьвДУВС, 2022.- 158 с.

4. Коpecь Л.В. Психологія особистості: Навч.посібник для студ. вищ. навч. закл.- К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 460 с.
5. Козлова О.А. Соціальна психологія особистості та спілкування : практикум для студентів спеціальності 6.030101 «Соціологія» / О.А. Козлова – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – 172 с.
6. Максименко С. Д. Психологія особистості / С. Д. Максименко, К. С. Максименко, М. В. Папуча. – К.: ТОВ "КММ", 2007. – 296 с.
7. Максименко С. Д. Генеза здійснення особистості / С. Д. Максименко. – К.: КММ, 2006. – 255 с.
8. Столярєнко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.
9. Платонов К.К. Концепція динамічної функціональної структури особистості // Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. Психологія особистості: навчальний посібник. – Житомир, 2005. – С. 183-187.
10. Психологія особистості: Хрестоматія: Навч. посіб./О.Б.Мельничук, Р.Ф. Пасічняк, Л.М.Вольнова та ін. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. 532 с.
11. Семиченко В. А. Психологія особистості. К.: Вид. О. М. Ешке, 2001. 427 с.
12. Узнадзе Д.Н. Психологія установки // Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. Психологія особистості: навчальний посібник. – Житомир, 2005. – С. 175-182. –
13. Шахова, О. Г. Соціальна психологія особистості: навч. посіб. / О. Г. Шахова. – Харків: Контраст, 2019. – 116 с.